

Att välja artister

Version 3.0, 091218

- att välja artister
- agenturer
- förhandlingar

Att välja artister

På vilka grunder olika arrangörer än väljer sina artister gissar vi att dessa fyra "P" ofta finns med:

- Professionell framtoning
- Profil
- Pris
- Personlig relation

Som musikarrangör får du en mängd brev och material direkt från artisten eller någon som företräder artisten, i din brevlåda eller via e-post. Såväl etablerade som mindre etablerade artister producerar numer professionellt informationsmaterial. **Den professionella framtoningen** måste du därför bilda dig en uppfattning om på annat sätt. Antingen genom att lyssna till artisten eller det material han/hon skickar, eller att ta referenser från andra arrangörer. Det bästa kan ofta vara att ta en kontakt med artisten, berätta om din verksamhet som arrangör och höra var han/hon har spelat tidigare, och vilka program som erbjuds. Att du visar sitt intresse för en artist eller dennes program är ju inte bindande så länge man är tydlig (läs om när-var-hurprincipen i avsnittet om juridik).

Artistens **profil** spelar stor roll, men också profilen på det han framför, eller hur han framför det, är viktig. Ett bra exempel är violinisten Nigel Kennedy, som gjort karriär med en nästan extremt klassisk repertoar, men profilerat sig både med sitt spelsätt, sätt att klä sig, satsning på scenbelysning m m. En artist med unik profil gör ju också arrangörens marknadsföringsarbete mycket lättare.

Det gage artisten begär kan vara avgörande för om arrangören överhuvudtaget är intresserad. Ofta sätter

artisten ett **pris** i det material han skickar till arrangören, utan att veta något om arrangörens verksamhet eller ekonomiska resurser. Ingen arrangör bör dra sig för att ta en kontakt med artisten och diskutera gagenivån, om man inte har resurser att klara det som föreslagits i artistens utskick. Som arrangör kan man också vara attraktiv för artisten, vilket kan innebära att han ställer upp till ett lägre pris. Man ofta samarbeta med andra arrangörer, och erbjuda flera konserter i regionen. Eller så är den konsertserie eller festival man anordnar så attraktiv att artisten gärna kommer. Själva spelplatsen kan också inverka.

En **personlig relation** till en artist innebär naturligtvis att man vet vad artisten kan prestera. Många arrangörer bygger hela sitt arrangörskap på att odla personliga relationer till artister, andra gör tvärtom. Ofta får så kallade konstnärliga ledare sina uppdrag just på grund av sitt stora personliga kontaktnät. I musikföreningar kan det tyvärr betraktas som "oideellt" att föreslå sina vänner eller kolleger för engagemang, men utnyttja gärna de personliga kontakterna till kanske mer öppna dialoger med artisterna. Diskutera program, lägg ut idéer till artisten och be att han tänker vidare och kommer med förslag. Och använd gärna de personliga kontakterna i marknadsföringen av konserter. En personlig kontakt med en känd artist gör det helt säkert lättare att få till stånd en presskonferens inför exempelvis festivalstart.

Agenturer

Det finns många fördelar att som arrangör arbeta mot en agentur. Agenturen nås under kontorstid, de tar ofta hand om reseplaneringen för artisten, och man kan ha en öppen gageförhandling. Agenturen kan också hjälpa till i valet av en artist, eller föreslå en annan artist om den man vill ha redan är bokad. Tyvärr känner agenturerna ofta inte till de mindre arrangörernas villkor och sätt att arbeta. Det är därför bra att i en första kontakt med en agentur berätta om sin egen verksamhet, profil och resurser.

Det finns nu en mängd agenturer i Sverige, alltifrån konsertbyråer med flera anställda till agenturer som

har artistbokningar som fritidssyssla. Man hanterar också kontraktsskrivning och gageutbetalningar på ett flertal olika sätt. De kontrakt man som arrangör får från agenturerna är inte alltid helt tydliga. Anledningen är att man arbetar med schablonkontrakt som skall fungera mot alla typer av arrangörer och arrangemang. Ställ därför både många frågor till och stora krav på agenturen. I slutändan är det ändå du som arrangör som är med och betalar för de tjänsterna.

Förhandlingar

Att värdera en förväntad konstnärlig prestation i pengar är egentligen omöjligt. En gageförhandling kan också påverka relationen till artisten - beroende på om förhandlingen förts i en positiv eller mindre positiv anda.

Några tips:

- vänta inte alltid på att artisten skall föreslå en gagenivå. Lägg ett förslag.
- ett pris i en artistfolder är oftast förhandlingsbart
- reagera inte spontant på ett gageanspråk ("Biligt!", "Dyrt!")
- känd artist är inte alltid dyrast
- utgå från att agenturer räknar med prutmån
- berätta gärna om arrangörens ekonomiska rammar, men klaga inte!
- jämför aldrig med andra artisters gager! Och berätta inte för andra arrangörer om överenskommet gage!
- utgå inte från att en gageförhandling är avslutad vid det första samtalet
- låt inte en gageförhandling rinna ut i sanden. Be att få återkomma - och gör det, även om du avböjer konserten.
- diskutera gärna bruttokostnader (inkl hotell, resa och liknande - billigare hotell/resa kan möjligen öppna för ett högre gage). Om artisten eller gruppen har firma, diskutera **alltid** fakturerat gage inkl arbetsgivaravgifter (för att undvika diskussion om kostnadsavdraget).

-samarbeta gärna med närliggande konsertarrangörer för att få ned konsertkostnaden - men berätta för artisten om ni har sådana planer

Juridik

- anställd/firma?
- kontrakt (inkl kontraktsmallar)
- ansvar och skyldigheter som arbetsgivare

Anställd/firma - arbetsgivare eller kund?

När en arrangör engagerar en artist, och kommer överens om att artisten skall få någon form av ersättning för sitt framträdande, blir arrangören arbetsgivare.

Många artister arbetar genom sin firma (enskild firma, handelsbolag, aktiebolag) eller någon ideell eller ekonomisk förening. I de fallen är du som arrangör kund hos artisten.

Alltid arbetsgivare om ej F-skattsedel

Ansvar för arbetsgivaravgifter, skyldighet att dra skatt m m hänförs till den överenskommelse som träffas mellan artist och arrangör. Man måste alltid utgå från att arrangören är arbetsgivare och den engagerade anställd, så länge inte F-skattsedel åberopas av artisten eller artistens agentur.

När arrangör och artist kommit överens, är det dags att skriva kontrakt, och i kontraktet måste bland annat anges om artistens gage skall betalas mot faktura.

Gage mot faktura

Om artisten, eller artistens firma, innehar F-skattsedel, kan arrangören betala ut ersättningen mot faktura. Artisten får (2010) betala egenavgifter på 29.71% på sitt överskott (under vissa förutsättningar får artisten nedsättning av sina egenavgifter med 5% och betalar då 24.71%). Artisten vill ofta fakturera den högre summan, eller den ännu högre 31.42%. Jämför med arbetsgivaravgifter efter avdrag för kostnadsavdrag. En musikförening betalar aldrig mer än 22% i arbetsgivaravgifter för musiker och sångartister. Om artisten fakturerar den högre procentsatsen ökar den totala gagekostnaden (inklusive arbetsgivaravgifter) med nästan 10%!

När du diskuterar gage med en artist som har F-skatt skall du därför alltid diskutera bruttosumman inklusive sociala avgifter/egenavgifter.

Ställ krav på fakturan!

En faktura skall uppfylla vissa villkor för att kunna fungera just som faktura, och helt undanta arrangören från arbetsgivaransvar:

-på fakturan skall anges att firman innehar F-skatt (ex "Vi har F-skatt")

-organisationsnummer måste finnas på fakturan

-fakturan skall helst inte innehålla specificerade arbetsgivaravgifter, utan en bruttosumma, ex "Konsert med Anders Bengtsson på Saltöviks Herrgård, 6 mars 2010, 7.000 kr"

-om fakturan kommer från ett bolag som ägs av någon av de medverkande artisterna (s k artistbolag) skall ingen moms debiteras. Det skall på fakturan också anges varför inte moms läggs på beloppet.

-om fakturan däremot kommer från ett bolag eller en organisation där någon av de medverkande artisterna inte har något inflytande (s k produktionsbolag), skall moms debiteras. Agenturer är oftast undantagna.

Det är heller inte bra att växla mellan att anställa en artist på tjänst (lön) och att engagera honom på faktura. Man bör åtminstone inte göra det under samma kalenderår, eftersom det kan finnas en risk att även det fakturerade beloppet betraktas som lön.

Kontrakt

En överenskommelse vad gäller ett artistiskt framträdande anses ha juridisk giltighet om artist och arrangör kommit överens om

NÄR artisten skall framträda

VAR artisten skall framträda

HUR mycket artisten skall ha betalt

HUR artisten skall ha betalt (lön eller faktura).

I kontrakt med artist som vill fakturera, måste

nämnas att artisten eller hans firma innehar F-skattsedel.

Överenskommelsen gäller i princip även om den inte finns formulerad och underskriven på papper, men i praktiken krävs alltid någon form av nedtecknad överenskommelse i form av ett kontrakt eller en bekräftelse.

Kontraktsbrott

I ett kontrakt kan man ange vad som gäller vid kontraktsbrott. Oftast kommer man överens om att motparten skall erhålla en ersättning motsvarande gaget. Om en artist ställer in, är arrangören knappast hjälpt av att få ersättning från artisten. Ett kontraktsbrott från artistens sida kan också få ekonomiska konsekvenser för arrangören som vida överstiger den kontrakterade summan (arrangören har ju ibland en mängd kostnader som måste betalas även om konserten skulle ställas in på grund av avhopp eller sjukdom, exempelvis ljus, ljud, scen m m). Det är därför bättre att inte formulera vad som händer vid kontraktsbrott. Det framtvingar nämligen en förhandling med artisten i händelse av sjukdom eller andra mindre legitima orsaker, exempelvis:

-artisten ställer in p g a dubbelbokning, "dålig form" eller annan orsak

-artisten vill ändra repertoar

-någon i ensemblen insjuknar, hoppar av

Om arrangören av någon anledning ställer in (för få sålda biljetter, ingen bokad konsertlokal eller liknande) är det praxis att ersätta artisten med ett belopp motsvarande överenskommet gage. Om inte artisten under inkomståret tidigare varit, eller kommer att bli anställd av aktuell arrangör, kan i vissa fall skadeståndet betraktas som inkomst av kapital. Det innebär att den som tar emot skadeståndet betalar 30% skatt, men att utbetalaren slipper arbetsgivaravgifter. Kontakta Skatteverket för vidare upplysningar.

Force majeure

Det är bara force majeure (konsertlokalen brinner ner, taket till scenen blåses bort av tromb, bro spolas ned i flod och liknande händelser) som kan frånta

arrangör respektive artist skyldigheten att betala skadestånd. Förseurat tåg, punktering, dubbelbokad lokal och liknande ger inte rätt att hänvisa till force majeure.

Ansvar och skyldigheter som arbetsgivare

- arbetsgivaravgifter och skatteavdrag
- polistillstånd
- försäkringar
- arbetstillstånd
- svarta pengar
- inspelningar
- Stim
- arbetsgivarintyg

Arbetsgivaravgifter och skatteavdrag

När du som arrangör betalar ersättning för ett artistiskt framträdande, inträder ett arbetsgivaransvar som innebär att arrangören (när det handlar om gage om 1000 kr eller mer) måste dra preliminärskatt och betala arbetsgivaravgifter.

Man måste också lämna skattedeclaration och skriva kontrolluppgifter, vilket innebär att arrangören måste vara registrerad som arbetsgivare hos Skatteverket.

Läs mer i kapitlet om skatter och avgifter.

Polistillstånd

För samtliga utomhusevenemang krävs polistillstånd, oftast också vid konserter i sporthallar och liknande. Även i lokaler som regelbundet används till konserter kan polistillstånd behövas. Det är alltid arrangören som är ansvarig för att kontrollera om polistillstånd behövs. Polisen kontaktar brandmyndigheten för yttrande.

I polistillståndet anges vem som formellt är arrangör, och vilka villkor som gäller för att få genomföra evenemanget (maxantal i publik och på scen, antal ordningsvakter och liknande). Polistillstånd är gratis och söks hos närmsta polismyndighet. Tillståndet skall kunna visas upp vid konserten.

Försäkringar

Arrangören står som ansvarig för ev olycksfall på spelplatsen där engagerad artist är inblandad. Det är oklart om detta gäller resa till och från enstaka engagemang. En ideell förening kan teckna föreningsförsäkring, även om det blivit svårare att hitta ett försäkringsbolag som erbjuder sådana.

Vad gäller instrument som artisterna har med sig, är artisten ansvarig för dessa. Arrangören bör ändå ha en försäkring för att fånga upp ev skador. Alternativt klargöra för artisten (ex i kontrakt) att denne får stå för instrumentförsäkring själv. Då artister arbetar för egen firma, står artistens firma för all person- och instrumentförsäkring.

Arbetstillstånd

För utländska medborgare utanför EU/EES-stater är arrangören ansvarig för att arbetstillstånd finns. Sök arbetstillstånd i god tid, eftersom handläggningstiden är upp till tre månader. Det är nödvändigt att kunna bifoga ett kontrakt.

Arbetstillstånd sökes genom Migrationsverket (www.migrationsverket.se). På deras hemsida finns ett särskilt avsnitt om arbetstillstånd för artister. Vissa större arrangörer behöver inte ordna arbetstillstånd för kortare engagemang, men det gäller endast arrangörer som finns upptagna på Migrationsverkets lista (finns också på hemsidan).

Svarta pengar

Ansvaret för att betala svarta pengar faller på arrangören. Att inte dra skatt och inte heller betala arbetsgivaravgifter är faktiskt straffbelagt i större utsträckning än om artisten inte tar upp inkomsten i sin deklARATION.

Endast en faktura med organisationsnummer samt uppgift om att F-skattsedel finns, fritar arrangören från skyldigheten att dra skatt och betala arbetsgivaravgifter. Vanligt förekommande är en "räkning" från artist, vilken måste betraktas som endast en betalningsanmodan - dvs att betala ut gage som lön.

Inspelningar

Dagens upphovsrättslag innebär att samtliga inblan-

dade måste tillfrågas innan en inspelning av konsert äger rum. Samtliga måste också ge sitt tillstånd. Att de givit tillstånd till inspelning, innebär inte att man fritt får sprida inspelningen.

Stim

Upphovsrättslagen innebär också att man före framförandet måste inhämta upphovsrättsinnehavarens tillstånd för att få framföra skyddad musik (där upphovsmannen lever, eller har varit död i mindre än 70 år). Man måste också betala en ersättning för att använda den skyddade musiken, och man måste naturligtvis redovisa vilken musik man har använt sig av.

Konserter som innehåller uteslutande ej skyddad musik, kräver inget tillstånd. Framföranden av musikdramatiska skyddade verk kräver speciella tillstånd.

Läs mer i kapitlet om Stim.

Arbetsgivarintyg (efterarbete)

Många frilansande artister "stämplar" mellan sina engagemang. Det innebär att de till arbetslöshetskassan måste styrka allt arbete. Arbetsgivare är därför skyldig att lämna arbetsgivarintyg på utfört arbete. De flesta a-kassor räknar om utbetalat gage till arbetad tid.

På arbetsgivarintyget skrivs bara arbete utfört direkt för arrangörens räkning, dvs planerat av arrangören och arbete som verkligen kan styrkas av arrangören. En konsert kan noteras som en hel arbetad dag, åtta timmar.

För artist som fakturerat, får man inte skriva arbetsgivarintyg (han har ju inte varit anställd!).

Ladda ned exempel på ifyllt arbetsgivarintyg från arrangörshandbokens hemsida.

Blanketten för arbetsgivarintyg finns inte längre i tryckt version, utan kan laddas ner från Arbetslöshetskassornas Samorganisations hemsida www.samorg.org. Där finns också en funktion så att du kan fylla i alla uppgifter direkt på skärmen och sedan få ett ifyllt pdf-dokument att skriva ut.